

מה להלן — כשם שבעולה ההקטרה נעשתה על ידי ניתוח. אף כאן שריפת פר הכהן המשיח נעשתה על ידי ניתוח.

אי אולי נאמר: מה להלן ניתוח העולה נעשה על ידי הפשט, אף כאן ניתוח פר הכהן המשיח נעשה על ידי הפשט.

תלמוד לומר בענין [פר הכהן המשיח]: "וקרבו ופרשו" מכאן שלא היה מפשיטו.

ומיד הגמרא שואלת: מאי תלמודא? היכן למדנו בפסוק זה, שלא היה מפשיטו?

אמר רב פפא: נאמר בפסוק: "ואת עור הפר ואת כל בשרו... וקרבו ופרשו. והוציא את כל הפר... ושרף אותו". הקיש הכתוב את הוצאת קרבו ופרשו [שנאמרו בסוף הפסוק] להוצאת עור הפר ובשרו [שנאמרו בתחילת הפסוק]:

כשם שבשעת ההוצאה היה פרשו בקרבו, כך היה בשרו בעורו [שלא הפשיט את העור מן הבשר]. ואף בשעת השריפה היה כך, שנאמר בהמשך אותו הפסוק "ושרף אותו". (179)

שנינו במשנה: מאימתי העוסקים בשריפת הפר והשעיר מטמאין את הבגדים שעליהם?

שנאמר [ויקרא ד יא]: "ואת עור הפר ואת כל בשרו על ראשו ועל כרעיו וקרבו ופרשו. והוציא את כל הפר. ושרף אותו".

מה להלן בענין פר הכהן המשיח השריפה נעשתה על ידי ניתוח ולא על ידי הפשט העור [כפי שהגמרא תוכיח להלן]. אף כאן, בפר ושעיר של יום הכיפורים, שריפתם נעשתה על ידי ניתוח ולא על ידי הפשט.

והוינן בה: והתם בפר הכהן המשיח עצמו — מנא לן מנין ששרפוהו לאחר ניתוח בלא הפשט?

דתניא: נאמר [ויקרא ד יא — יב]: "ואת עור הפר ואת כל בשרו על ראשו ועל כרעיו וקרבו ופרשו. והוציא את כל הפר אל מחוץ למחנה". הכתוב מלמד שמוציאו כשהוא שלם.

יכול, שמא נאמר שגם ישרפנו שלם, שהרי בהמשך אותו פסוק נאמר "ושרף אותו".

אין לומר כן. שהרי נאמר כאן בשרפת פר הכהן המשיח [שם] "ראשו וכרעיו". ונאמר להלן בהקטרת העולה "ראש" ו"כרעים". שנאמר [ויקרא א, ח]: "וערכו את הנתחים את הראש ואת הפדר". ונאמר עוד [שם פסוק יג] "והקרב והכרעים ירחץ במים, והקטיר המזבחה".

והפרש להוצאת העור והבשר. ואחר כך חוזרים ומקיישים את השריפה להוצאה. [ועיין רש"ש]. ונראה שרש"י סובר שאי אפשר להקיש את שריפת העור הבשר לשריפת הפרש. מפני שבפרש עצמו אין לדעת ששרפוהו בפני עצמו אלא לענין ההוצאה. מפני שגנאי להוציאו בפני עצמו. [אבל לשפרו אינו גנאי בפני עצמו.

ודעת הרמב"ם [פרק ב הלכה ב] והרמב"ן [על ויקרא טז, כג] שמוסיפין ותמיד של בין הערביים היו קריבים אחרי טבילה שלישית לאחר אילו ואיל העם, וטבילה חמישית היתה לצורך קטורת של בין הערביים והטבת הנרות.

179. מרש"י נראה שההיקש הוא מהוצאת הקרב

משיצאו חוץ לחומת העזרה. רבי שמעון אומר משיצית האור [משתאחז האש] ברובן.

הגמרא מביאה ברייתא שמבארת את טעמם של חכמים:

תנו רבנן:

נאמר [ויקרא טז, כז—כח] בענין עבודות יום הכיפורים: "ואת פר החטאת ואת שעיר החטאת... יוציא את מחוץ למחנה, ושרפו באש את עורותם ואת בשרם ואת פרשם. והשורף אותם יכבס בגדיו..."

ושלוש מחנות הן: הקדוש שבכולם הוא מחנה שכינה. השני, מחנה לוייה. והשלישי, מחנה ישראל.⁽¹⁸⁰⁾

ובפסוק הזה שהוזכר מחוץ למחנה פעם אחת בלבד. משמע שהוא יוצא ממחנה אחד בלבד, דהיינו שהוציא את הפר והשעיר מהעזרה שהיא מחנה שכינה.

אך אי אפשר לומר כן, שהרי פר העלם דבר של ציבור נשרף מחוץ לשלושת המחנות. ובענין פר העלם דבר⁽¹⁸¹⁾ נאמר [ויקרא ד, כ]: "ועשה לפר [העלם דבר] כאשר עשה

לפר החטאת⁽¹⁸²⁾ כן יעשה לו". ודרשו חכמים [תורת כהנים שם]: "לפר" זה פר יום הכיפורים. מכאן שפר יום הכיפורים ופר העלם דבר של ציבור שווים בדיניהם.

ולכן תמהה הברייתא: להלן בענין פר העלם דבר של ציבור. אתה נותן להם — לפר העלם דבר של צבור ופר הכהן המשיח — מקום לשריפתן מחוץ לשלש מחנות. [ולמדנו מהפסוק דלעיל שדין פר יום הכיפורים שוה להם].

ואילו כאן [בענין הפר של יום הכיפורים] אתה נותן להם מקום לשריפתן מחוץ למחנה אחת בלבד!?

אלא ודאי שגם פר יום הכיפורים היה משתלח מחוץ לשלושת המחנות.

ואם כן למה נאמר בפר יום הכיפורים "מחוץ למחנה", שמשמע מחוץ למחנה אחד בלבד [דהיינו חוץ למחנה שכינה]?

לומר לך: כיון שיצא השורף חוץ למחנה אחת [מחוץ לעזרה] מיד מטמאים הבגדים.

וזהו המקור לדביר חכמים במשנתנו

אבל תוספות כתבו שההיקש הוא משריפת הפרש לשריפת הבשר, מפני שגנאי לשרוף את הפרש בפני עצמו. עיין שם.

180. ירושלים כולה דינה כמחנה ישראל. והר הבית כולל עזרת נשים דינו כמחנה לוייה. ועזרת ישראל דינה כמחנה שכינה. על פי המשנה בכלים א, ח. ועיין שם את חילוקי הדינים שבין המחנות לענין דיני טומאה.

181. סנהדרין שהוראו בטעות הוראת היתר

באחת העבירות שחייבים עליהן כרת, ועברו רוב הקהל על עבירה זו בהוראתם, ונודע לסנהדרין שטעו, מביאים קרבן פר בן בקר לחטאת, ושורפים אותו מחוץ למחנה. [ויתר דיניו מבוארים בויקרא ד, יג—כא].

182. לפי פשוטו של מהקרא כוונת הפסוק לומר שיעשה לו כפי שעשה לפר הכהן המשיח המוזכר בתורה בפרשה הקודמת [שם פסוקים ג—יב].

פר הכהן המשיח. היינו כאשר שגה בדין

שהעוסקים בשריפת הפר והשעיר מטמאין את הבגדים שעליהם משיצאו חוץ לחומת העזרה.

ומפרשינן את דברי הברייתא:

שנינו בברייתא: להלן [בפר העלם דבר של צבור] אתה נותן להם שלש מחנות וכו'.

והוינן בה: וחתם בפר העלם דבר מנא לך — מנין לנו ששריפתו נעשתה מחוץ לשלש מחנות?

ומתצינן: דתניא: נאמר [ויקרא ד, יב] בענין פר העלם דבר של הכהן המשיח: "והוציא את כל הפר אל מחוץ למחנה" כלומר, חוץ לשלש מחנות.

ושאלו בברייתא: אמנם אתה אומר חוץ לשלש מחנות אך מנין לך לומר כן? או [אולי] אינו כדברך, אלא כוונת הפסוק חוץ למחנה אחת בלבד!

ועונה הברייתא: כשהוא [הכתוב] אומר בפר העלם דבר של העדה [שם בפסוק כא]: "והוציא את הפר אל מחוץ למחנה".

שאין תלמוד לומר שאין צורך לומר זאת. שהרי כבר נאמר בהמשך הפסוק "ושרף אותו כאשר שרף את הפר הראשון" [והפר

הראשון היינו פר הכהן המשיח שהזכר במקרא דלעיל]. ומאחר שבפר הראשון נאמר "מחוץ למחנה", הרי מובן מאליו שגם פר העדה נשרף מחוץ למחנה! ולמה הוצרך הכתוב לחזור ולומר "מחוץ למחנה"?

בעל כרחך כוונת הכתוב ליתן לו מחנה שניה לומר ששריפתם⁽¹⁸³⁾ נעשתה גם מחוץ למחנה השני, שהוא מחנה לוייה.

וכשהוא [הכתוב] אומר בפרשת צו [ויקרא ו, ד] בענין הוצאת הדשן מעל המזבח החיצון⁽¹⁸⁴⁾ כשהיה הדשן רב]: "והוציא את הדשן אל מחוץ למחנה" בענין דשן, שאין תלמוד לומר, שאין צורך לומר זאת, שהרי כבר נאמר [ויקרא ד, יב] בענין פר הכהן המשיח: "והוציא את כל הפר אל מחוץ למחנה... אל שפך הדשן". ומכאן ששפך הדשן היה מחוץ למחנה. ואם כן למה הוצרך הכתוב לחזור ולומר בענין הוצאת הדשן "מחוץ למחנה"?

בעל כרחך הכתוב בא לומר: תן לו מחנה שלישית. כלומר, שלשת הדברים האלו⁽¹⁸⁵⁾ [א. פר הכהן המשיח. ב. פר העלם דבר של ציבור, ג. הוצאת הדשן] — מקומם מחוץ לשלש מחנות.

הגמרא חוזרת לבאר את משנתנו:

ועבר עבירה שיש בה כרת על פי טעותו. ומקריב פר לחטאת. ושורפים אותו מחוץ למחנה. [ויתר דיניו מבוארים שם].

183. היינו שריפת שני הפרים [של כהן משיח ושל הציבור] שדין שניהם שוה. רש"י סנהדרין

מב, ב.

184. בכל בוקר היה כהן חותה גחלים מן המזבח ונותנם במזרחו של כבש. ואחר כך פשט את בגדיו ולבש בגדים מיוחדים לכך. והוציא את הדשן הציבור בתפוח [אפר שהיה צבור על המזבח בצורת תפוח] כשהוא התרבה אל מחוץ למחנה.

185. רש"י סנהדרין מב, ב.

שנינו במשנה: ומאמתי מטמאין בגדים משיצאו חוץ לחומת העזרה, רבי שמעון אומר משיצית האור ברובן.

וכבר התבאר טעם דברי חכמים בכרייתא הנזכרת, כי מאחר שנאמר בענין פר יום הכיפורים "מחוץ למחנה" פעם אחת בלבד, משמע שמיד כשיוצא מחוץ למחנה שכינה [העזרה] הרי הוא מטמא בגדים.

ומקשינן: ולדעת רבי שמעון [שסובר שאינו מטמא את הבגדים עד שתאחז האש ברובן], האי "מחוץ למחנה" המוזכר בענין פר יום הכיפורים, מיותר הוא! שהרי לדעתו אין בגדי השורף נטמאים [אפילו כשיצא משלושת המחנות] עד שתאחז האש ברובן. ומאי עביד ליה — מה הוא לומד מזה?

ומתריצין: מיבעי ליה, פסוק זה בא לברתניא בכרייתא:

רבי אליעזר אומר: נאמר כאן בפר יום הכיפורים "מחוץ למחנה", ונאמר לחלן בענין פרה אדומה "מחוץ למחנה". שנאמר: "והוציא אותה אל מחוץ למחנה ושחט אותה לפניו" [במדבר יט]. ולמדים זה מזה בגזירה שוה:

מה כאן, שריפת פר יום הכיפורים היתה מחוץ לשלש מחנות [שהרי אנו לומדים את שריפת פר יום הכיפורים מפר העלם דבר של ציבור].

אף לחלן שחיטת פרה אדומה שנאמר בה "מחוץ למחנה", היינו חוץ לשלש מחנות.

וכן, מה לחלן, בשחיטת פרה אדומה לומדים מהפסוקים שהשוחט עומד במזרחה של ירושלים. (186)

אף כאן פר ושעיר של יום הכיפורים נשרפים במזרחה של ירושלים.

ורבי אליעזר ששנה את הכרייתא הזאת, בעל כרחך סובר כדעת רבי שמעון במשנתנו, ש"מחוץ למחנה" שנאמר בפר ושעיר של יום הכיפורים, מיותר הוא, הלכך לומדים ממנו גזירה שוה.

ואולם, לדעת רבנן "מחוץ למחנה" אינו מיותר [אלא בא ללמד שבגדי השורף נטמאים כשיוצא ממחנה שכינה], ואין ללמוד ממנו בגזירה שוה שהפר והשעיר נשרפו במזרחה של ירושלים.

ואם כן נשאלת השאלה: לדעת רבנן, היכא שריף להו? לאיזה רוח של ירושלים שרפו אותם?

ומשנינן: רבנן סוברים כדתניא בכרייתא:

היכן הפר והשעיר נשרפין?

לצפונה של ירושלים. מפני שכל עבודות טז-ב החטאת היו בצפון. והוין לשלש מחנות.

רבי יוסי אומר: אבית הדשן נשרפין — צריך שאותו מקום שהם נשרפים בו יקרא "מקום שפך הדשן", ולכן מביאים לשם דשן מהמזבח, לפני ששורפים שם את הפר והשעיר.

של אוהל מועד. הלכך עליו לעמוד ממזרח להיכל. ופניו למערב. שפתח ההיכל היה במזרחו.

186. בפרה אדומה נאמר "אל נכח פני אהל מועד" [במדבר יט]. דהיינו שיעמוד מול הפתח